

September 2007

God praksis i daghøjskolevejledningen

**- et casekatalog til inspiration
for daghøjskolelærere, -vejledere og -ledere**

Vejledning og folkeoplysning

Udviklingsprojekt 2006-2007

FORENINGEN AF DAGHØJSKOLER I DANMARK

Indholdsfortegnelse

1. Introduktion til cases
2. God praksis og udviklingsperspektiver for vejledning
- opsamling fra indledende konference
3. Vejledningspraksis på 4 daghøjskoler
4. Målgrupper for daghøjskolens vejledning
 - ♣ Deltagere i et sporskifte i (arbejds-)livet
 - ♣ Deltagere, der skal i gang igen efter en sygdomsperiode
 - ♣ Deltagere med brudte uddannelsesforløb eller ingen uddannelse
 - ♣ De unge "selvkørende" deltagere
5. Vejlednings og -vejlederpraksis
 - ♣ Organiseret vejledning i undervisningen
 - ♣ Det fleksible vejledningsforløb
 - ♣ Det korte vejledningsforløb – "før start"
 - ♣ Vejledning med fokus på sundhed og livsstil
 - ♣ Måltrettet faglig vejledning og sparring
 - ♣ Åben studievejledning
 - ♣ Ung-til-ung vejledning
 - ♣ Vejlederroller
6. Vejledningsstrategiske overvejelser
 - ♣ Målgrupper og vejledningsstrategier
 - ♣ Vejledersamarbejde og -ressourcer
 - ♣ Kompetenceudvikling af vejlederne
 - ♣ Eksternt samarbejde om vejledning

1. Introduktion til cases

Foreningen af Daghøjskoler har igangsat et udviklingsarbejde om vejledning med en folkeoplysende tilgang. Udviklingsarbejdet skal være til inspiration og nytte for de folkeoplysende skoleformer internt og for eksterne samarbejdspartnere.

Dette casekatalog er et af de skriftlige resultater fra udviklingsarbejdet. En andet resultat er et sammenfattende notat, der beskriver det særlige ved vejledning i folkeoplysningsregi og i daghøjskoleregim og angiver 10 anbefalinger til god vejledningspraksis i daghøjskolen.

Introduktion til cases

Casekataloget er baseret på drøftelse af god praksis og udviklingsperspektiver på de indledende seminar i september 2006 – samt på casestudies fra fire udvalgte daghøjskoler. De udvalgte daghøjskoler til casestudy-delen er: Hammerum Herreds Idrætsdaghøjskole, Daghøjskolen Vera, Århus Daghøjskole – Kompetencehuset og Frederiksberg Daghøjskole. På hver daghøjskole er der gennemført interviews med skoleleder, vejledere og deltagere.

For hver gruppe er udarbejdet en interviewguide, som de interviewede har fået tilsendt på forhånd. For lederen har der været fokus på de skolestrategiske overvejelser om vejledning – historik, værdier i vejledningsindsatsen, vejledning i omverdensperspektiv og intern organisering af vejledningsindsatsen. For vejlederne har der været fokus på vejledningspraksis og –metoder, målgrupper, vejlederroller og samarbejdsrelationer i hverdagen. For deltagerne har der været fokus på deres oplevelse af introduktionsvejledning, procesvejledning under daghøjskoleforløb og udbytte. Alle tre grupper er blevet spurgt om, hvad de ser som den særlige tilgang i den vejledningsservice, daghøjskolerne kan tilbyde.

I case-kataloget har vi udvalgt en række cases fra de 4 daghøjskoler. Cases som illustrerer eksempler på vejledningspraksis og –metodik, vejledningsstrategiske overvejelser og målgruppeovervejelser - til inspiration for vejledere og skoleledere.

Hver case indeholder en kort beskrivelse af casen samt nogle reflekterende spørgsmål. Casene er delt op i tre hovedgrupper. Målgrupper for daghøjskolevejledningen indeholder eksempler på forskellige deltagerprofiler. Vejledningspraksis indeholder cases fra vejledernes praksis i hverdagen. Vejledningsstrategiske overvejelser indeholder cases fra skolernes interne organisering og udvikling af vejledningsarbejdet.

FLORIS Consult har ved Kirsten Floris forestået indsamling og bearbejdning af interviewdata og observationer til cases.

2. God praksis og udviklingsperspektiver for vejledning - opsamling fra indledende seminar

På opstartsseminaret til udviklingsprojektet om daghøjskolevejledning den 26. 9. 2006 var 16 vejledere og ledere sammen om at dele og udvikle viden om vejledning.

Her er til inspiration en oversigt over foreløbige lærepunkter fra de mange historier fra hverdagens vejledningspraksis.

Lærepunkterne fra **god praksis** handlede blandt andet om daghøjskolernes gode erfaringer med:

- At kombinere individuel vejledning med gruppevejledning
- At bruge gruppebaseret vejledning som en mulighed for at deltagerne kan dele erfaringer, problemer og glæder
- At kombinere formelle og uformelle vejledningsrum
- At skabe vekselvirkning mellem den personlige vejledning og den fagligt orienterede vejledning med fokus på uddannelse og erhverv
- At arbejde bevidst og metodisk med de uformelle kompetencer
- At arbejde ud fra en proces tilgang, hvor der tages afsæt i drømme og man herefter arbejder henimod ”realistiske landinger” for at give deltagerne mod og oplevelser af, at barrierer er overkommelige
- At arbejde med deltagerens ejerskab til læringsmiljøet, så de oplever sig selv som værdifulde, kan udvikle sig i et rum med frihed og tryghed og selv aktivt opsøge vejledningen
- At bruge IT-understøttede vejledningsværktøjer, fx en vejledningsportal i forbindelse med udslusning af deltagerne
- At motivere til uddannelse og arbejde systematisk med opfølgning og mentorordning efter daghøjskoleforløbets afslutning (brobygning)

De **værdier**, vejledere og ledere fremhævede ved god daghøjskolevejledning, var:

- Ligeværdighed, en anerkendende tilgang og gensidig respons
- ”Fordomsfri vejledning”, hvor deltageren mødes med respekt og får en oplevelse af at modtage vejledning, der ser fremad og ikke tynges af gamle dårlige historier
- Vejledning med blik for og fokus på de livsvilkår, der knytter sig til den enkeltes valg
- Vejledning i et nært miljø, hvor den vejledte kender vejlederen, giver gode resultater
- En helhedsorienteret tilgang til vejledningen

Den strategiske rammesætning for vejledningsarbejdet er god, når der bl.a. arbejdes med følgende aspekter, sagde deltagerne:

- At vedligeholde og udvikle gode samarbejdsrelationer med sagsbehandlere og jobkonsulenter gennem processen
- At daghøjskolens ledelse er med til at prioritere og synliggøre vejledningen og rammerne herfor

- At der arbejdes bevidst med at lave en struktur og systematik for vejledningsproces og mål
- At have vejlederuddannede, der kan arbejde all round, og faglærere, der kan fungere som mentorer
- At arbejde systematisk med netværk, mentorordning og opfølgning i forhold til praktik, job og uddannelse

På konferencen blev der også stillet skarpt på dilemmahistorier og udfordringer. Lærepunkterne fra **dilemmahistorierne** handlede blandt andet om:

- De forskellige opfattelser af, hvad det vil sige at være ”parat til arbejdsmarkedet”. For nogle, fx tosprogede, kan der være lang vej til at få fodfæste på arbejdsmarkedet. Hvordan kan daghøjskolerne synliggøre tilgang, proces, metoder og progression på den lange vej til arbejdsmarkedet – overfor myndighederne?
- Hvad skolens ledelse og vejlederne kan gøre, når rekvirenten, er utydelig i sine forventninger?
- Hvad vejlederne kan gøre, når rekvirenten ikke viser respekt for deltageren og den proces, hun/han har været igennem?
- Hvordan vejlederne kan arbejde med afstemning af forventninger mellem deltagerne og virksomheder i forbindelse med praktik og job?
- Hvad vejledere i rollen som bisidder ved en trekantssamtale kan gøre, når deltageren i samtalen med sagsbehandleren ikke kan eller tør tage ordet om væsentlige ting?
- Hvad skole og vejledere kan gøre overfor deltagere, der kan have udbytte af at deltage i et daghøjskoleforløb på deltid, men ikke får bevilget denne mulighed?
- Hvordan der kan arbejdes med at styrke opfølgning af ”den gode vejledning” – i praktik, jobs, efteruddannelse?
- Hvordan vejlederen kan arbejde med de uerkendte problemer? Hvor går grænserne for daghøjskolens vejledning?
- Hvordan vejlederne kan udvikle praksis med den vanskelige samtale, og herunder at udfordre på problemer og konfrontation, samtidig med at deltageren oplever tryghed og anerkendelse?

3. Vejledningspraksis på 4 daghøjskoler

Fire daghøjskoler har i denne del af udviklingsprojektet bidraget med viden om vejledningspraksis og perspektiver.

De fire daghøjskoler er:

- Hammerum Herreds Idrætsdaghøjskole
- Århus Daghøjskole, Kompetencehuset
- Daghøjskolen Vera
- Frederiksberg Daghøjskole.

Ledere, vejledere og deltagere har bidraget med hver deres vinkel på vejledningsarbejdet i daghøjskolen. Der er fælles viden at hente på tværs af daghøjskolerne. Denne viden har vi valgt at udgive i form af et konceptoplæg. I dette casekatalog har vi via interviewformen valgt at lægge op til at udvælge case(-s) for hver skole til illustration af god praksis og efterfølgende inspiration og refleksion for andre skoler. De efterfølgende cases er ”nedslag” i vejledningspraksis – og som sådan ikke dækkende for de fire daghøjskolars samlede vejledningsaktivitet, endside alle danske daghøjskolars vejledningspraksis. Gruppen af indvandrere og flygtninge er der ikke mindre fokus på i casekataloget, om end de er stærkt repræsenteret på mange daghøjskoler.

Vi giver her et kort signalement af de 4 skolars tilrettelæggelse af vejledning – og fokusområde for udvalg af case(s).

Hammerum Herreds Idrætsdaghøjskole

Vejledningspraksis ved Hammerum Herreds Idrætsdaghøjskole er karakteriseret ved følgende:

- Vejledning med fokus på sundhed, motion og livsstil
- Individuel vejledning med fokus på mål og individuelle udviklings- og træningsforløb
- Integreret vejledning i undervisningen
- Kompetencemål for undervisnings- og vejledningsaktiviteter
- Arbejde med CV og portefolie, som deltagerne kan logge ind på – på skolens hjemmeside
- Arbejde med deltagerdagbog
- Arbejde med ressourc profiler i samarbejde med rekvirenter
- Vejledning som strategisk indsatsområde i den interne kompetenceudvikling af vejledere og undervisere
- At alle lærere har en vejlederuddannelse.

Skolen har bl.a. erfaring med vejledning af overvægtige mænd og kvinder, voksne med depression på sygedagpenge/kontanthjælp og under kontanthjælpsmodtagere mellem 18 og 30 år.

Fokus for udvælgelse af cases har været vejledningspraksis med motion og livsstil som omdrejningspunkt – og systematisk kompetenceudvikling af det interne vejlederteam.

Århus Daghøjskole, Kompetencehuset

Vejledningspraksis ved Århus Daghøjskole, Kompetencehuset, er karakteriseret ved følgende:

- Differentierede vejledningsindsatser overfor forskellige målgrupper – uddannede, uddannelsessøgende og ”de utilpassede unge” – i et bredt og fælles vejlednings- og læringsmiljø
- Faglig og personlig coaching for de målrettede deltagere igennem virksomhedsrettede projekter (IT-spinder og Medie-spinder)
- Individuel vejledning og gruppe-vejledning i et fleksibelt tilrettelagt vejledningsforløb, Galaksen, med fokus på oplysning, samtaler, refleksion, besøg på uddannelsessteder
- Integreret vejledning i undervisningen
- Studieværksted som et tilbud til alle deltagere om informationer og afklaring i forbindelse med uddannelse og job – med fokus på den koordinerede tilmelding til mellemlange/lange videregående uddannelser og kvalificering til optagelse, jobsøgning og CV.

Skolen lægger vægt på at være en bred daghøjskole, og når via sine differentierede vejledningsindsatser forskellige målgrupper, fra unge uafklarede, der har dropet ud af uddannelserne - til højt uddannede, der har brug for målrettet vejledning.

Fokus for udvælgelse af cases har været det fleksibelt tilrettelagte vejledningsforløb, Galaksen, med løbende ind- og udslusning samt faglig og personlig coaching på forløbet Mediespinder, åben studievejledning og et strategisk valg af en bred målgruppeprofil for daghøjskolens undervisnings- og vejledningsaktiviteter.

Daghøjskolen Vera

Vejledningspraksis ved Daghøjskolen Vera er karakteriseret ved følgende:

- Uddannelsesvejledning indenfor kunst og design
- Faglig og personlig coaching – og faglig relateret vejledning i forhold til relevante uddannelser
- Åben studievejledning
- ”Ung-til-ung”-vejledning

Skolen har erfaring med vejledning af unge med interesse for kunst og design. Skolen sigter både efter ”de engagerede begyndere” og ”de mere øvede” inden for dette faglige felt.

Fokus for udvælgelse af cases har været ”Ung-til-ung”-vejledning med brug af ligesindede rollemodeller for daghøjskoledeltagere, åben studievejledning og et strategisk valg af en afgrænset profil og målgruppe for undervisning og vejledning.

Frederiksberg Daghøjskole.

Vejledningspraksis ved Frederiksberg Daghøjskole er karakteriseret ved følgende:

- Vejledningsforløb med fokus vejledning, vejledning og jobsøgning for alle ledige – og målrettede vejlednings- og undervisningsforløb for to-sprogede
- Undervisningsintegreret vejledning

- Individuel vejledning
- Holdbaseret vejledning
- Underviser-vejledersamarbejde
- Vejledning i forhold til pejlemærker for progression
- Rammesætning af vejledningsopgaverne internt
- Job- og opgaveprofil for vejlederen
- Beskrivelse af hhv. tovholder, holdlærerfunktionen og vejlederfunktionen
 - før kursustilmelding, før kursusstart, under kurset, før afslutning og efter afslutning
- Huskeliste til vejlederne
- Understøttende materialer til samtaler med deltagerne
- Eksplicitering af konkrete forventninger og praksis omkring tilbagemeldinger hos de visiterende kommuner

Skolen gennemfører 4 typer vejledningsforløb inden for kursussporet ”Vejledning/afklaring/jobsøgning”. Desuden gennemføres vejlednings- og undervisningsforløb målrettet to-sprogede, arbejdsløse som beskæftigede. ”Parat til start” gennemføres for to-sprogede, som vil i gang med hhv. chaufføruddannelse og erhvervsuddannelser. ”Globen” er et integreret dansk- og vejledningsforløb for to-sprogede.

Fokus for udvælgelse af cases har været differentierede metoder i tilrettelæggelse af vejledningsforløb og forsøg med et kort introducerende vejledningsforløb i samarbejde med Frederiksberg Kommune, organiseringen af det interne vejledersamarbejde i samarbejde med undervisere, metoder og redskaber i det interne vejledersamarbejde – og en strategisk satsning i form af organisering af og ressourcer til vejledningsarbejdet.

4. Målgrupper for daghøjskolens vejledning

De her beskrevne målgrupper er deltagerprofiler, der har været i fokus i casestudies på de fire daghøjskoler i dette udviklingsprojekt. En vigtig målgruppe for daghøjskolerne generelt er også gruppen af flygtninge og indvandrere. Denne målgruppe er ikke belyst i dette projekt, men kan med fordel indtænkes i et videre udviklingsarbejde omkring vejledning i daghøjskoleregi.

Case 1: Deltagere i et sporskifte i (arbejds-)livet

"I starten arbejdede vi 1½ måned med mit kompetence-CV.

Jeg startede med at sige: Jeg kan ikke noget. Vejlederen svarede: Jo, du kan"

En deltager har gennem 26 år været teknisk tegner hos et rådgivende ingeniørfirma – indtil for et par år siden, hvor hun fik fyresedlen. Hvad nu? Hun så i lokalavisen daghøjskolens overskrift, "Vil du arbejde med mennesker?" Hun sagde ja til et 18-ugers kursus i psykologi og pædagogik, fordi hun havde mod på at undersøge og afprøve talenter inden for et helt andet jobfelt. Hun har i vejlednings- og læringsforløbet fået mulighed for at besøge forskellige institutioner og arbejdspladser, træne studiefærdigheder i fx at skrive og fremlægge en opgave – og være i praktik på en institution for udviklingshæmmede. Hun er fortsat søgende, men med et meget bredere perspektiv på jobmuligheder og en dybere indsigt i jobbet og studiemuligheder. Lærings- og vejledningsforløbet, siger hun, har været en "god øjenåbner" til jobskifte. Vejledningens rolle var her at understøtte deltageren i et brancheskift – gennem information og oplysning, afprøvning og træning samt refleksioner i vejledningsprocessen.

En deltager med mange forskellige job erfaringer i bagagen var grundlæggende i tvivl om, hvad hun kunne. Hun deltog i et vejledningsforløb på en daghøjskole, og fik her redskaber til og muligheder for at arbejde praktisk i rollen som projektmanager i forhold til integrationsområdet. Efter praktik i et lokalområde er hun nu i gang med fundraising til et projekt for fremmedsprogede børn og forældre.

"Det har for mig været positivt med den personlige vejledning. Som tiden gik, blev vejlederen mere en coach, som jeg kunne bruge til at sparre med, når jeg syntes, der kom en svær situation. Jeg bruger nu mine erfaringer fra daghøjskolevejledningen i min vejledning af etniske børn og voksne".

Daghøjskolens vejledning gav denne kvinde en mere sikker identitet, personlig og faglig processtøtte og nogle redskaber til rollen som projektmanager.

En deltager, tidligere kosmetolog og massør med egen klinik, gik efter en sygeperiode i gang med at uddanne sig til multimediedesigner. Efter 1 års ledighed fik hun mulighed for at få faglig og personlig vejledning, læring og sparring på et medieforløb i daghøjskoleregi. Hun havde et præcist ønske fra starten om at arbejde med kundeopgaver, netværk og portefølje. Hun gjorde brug af daghøjskolen som et arbejdende laboratorium med afprøvelse af kundeopgaver, fik faglig sparring og gik ud med realiserede kundeprojekter og en portefølje.

"Learning by doing har været en god oplevelse at lære noget på, jeg konkret kan bruge i en jobsammenhæng, fx at demonstrere opgaver, jeg har gennemført...Jeg har brugt min vejleder helt konkret til sparring omkring, hvordan jeg skal tackle kunder. Hvad gør jeg, når kunder ikke forstår mine deadlines? Hvordan undgår

jeg at tage tingene nært, når jeg har investeret mig selv i et designforslag til kunden, og kunden giver kritik? Hvordan tackler jeg det, at kunden definerer ord anderledes end jeg?”

I denne sammenhæng var daghøjskolevejledningen et tilbud om faglig sparring for en deltager, der havde klare og veldefinerede mål.

Lære- og inspirationspunkter til andre

- Ovenstående er eksempler på tre deltagere i en sporskiftesituation - med forskellige joberfaringer og -afsæt for at bevæge sig ind i et sporskifte. Tænk over deltagerne på jeres skole, hvilke der er i lignende sporskiftesituationer – og hvilke udfordringer, de umiddelbart står overfor.
- Hvilke overvejelser gør I jer om vejledningsmetoder, -processer og – tilgange i forhold til sporskifte i arbejdslivet?
- Hvor ser I daghøjskolevejledningens styrker og udviklingsmuligheder overfor voksne, som ønsker og/eller er tvunget ud i et branche- eller jobskift?

Case 2: Deltagere, der skal i gang igen efter en sygdomsperiode

”For mig handlede det om at kunne overskue at være sammen med andre igen, at komme op om morgenen og afprøve mine evner til at koncentrere mig. Daghøjskolen interesserede sig for mig og viste rummelighed og tolerance over for mig og de andre på holdet. Alle havde jo noget med i bagagen. Her kunne vi komme, selv om vi ikke var helt på toppen”.

Deltager, Århus Daghøjskole, Kompetencehuset.

Daghøjskolerne vejleder en stor gruppe, især voksne, som har været ramt af sygdom og derfor har behov for at nyorientere sig efter en længere sygdomsperiode.

En kontorassistent blev sygemeldt 1 år fra sit arbejde på grund af stress og udbrændthed. Hun havde oplevelsen af at skulle være dygtig til alt. Til sidst magtede hun det ikke. Hun fik angstanfald og havde svært ved at have sociale relationer med andre mennesker. Gennem daghøjskolens vejledningsforløb fik hun mulighed for først en række personlige samtaler og siden hen gruppevejledning – et samlet forløb på 1 år. Hun er nu ude i praktik på en virksomhed.

En uddannet fysioterapeut fik konstateret kræft. Hun fik en aftale med arbejdspladsen om nedsat tid, dvs. 30 timers ansættelse. Det fungerede alligevel ikke, og hun blev nødt til at melde fra. Efter 4 måneder på daghøjskolen fik hun realiseret en drøm om at lave en klinik for brystopererede kvinder. Hun har nu egen klinik, underviser – og har en arbejdsuge på 25 timer. Igennem daghøjskolens vejledning fik hun personlig og faglig coaching i forhold til at kunne omsætte sin drøm til realitet – og samtidig faglig sparring til de forberedende øvelser til selvstændig virksomhed, fx PR-materialer.

Lære- og inspirationspunkter til andre

- Hvad betyder deltageres forskellige oplevelser med sygdom for deres selvopfattelse? Hvordan møder I deltagerne, når de starter i et vejledningsforløb på daghøjskolen?
- Hvilke overvejelser gør I jer om vejledningstilgange, -processer og metoder overfor denne gruppe?
- Hvilken viden og hvilke erfaringer har I på dette felt, og hvordan kan man synliggøre denne viden overfor potentielle deltagere?

Case 3: Deltagere med brudte uddannelsesforløb eller ingen uddannelse

”IT er in, og malerkosten er yt. Hvor blev det praksisnære og praksislæringen af i uddannelserne. Jeg oplever i dag et mere tydelige skel mellem uddannelsesvindere og uddannelsestabere”, siger vejleder Gro Erbsmehl, Århus Daghøjskole, Kompetencehuset.

”På vores daghøjskole har vi i dag stort set ingen deltagere med uddannelse, men mange deltagere med påbegyndte og uafsluttede uddannelser – og nogle med uafsluttede grundskoleforløb”, siger forstander Heine Bøgild, Hammerum Herreds Idrætsdaghøjskole.

Daghøjskolerne beretter om den store gruppe, som ikke har nogen uddannelse udover grundskolen. En del bærer rundt på negative oplevelser af skoletiden. De kan have oplevelser med uafsluttede folkeskoleforløb, nederlag efter at være blevet smidt ud af efterskolen, læse- og staveproblemer – og ingen oplevelse af, at der er noget, der kan lykkes.

Der er også historier om de, der er gået i gang med en uddannelse, men har afbrudt forløbet af forskellige grunde.

En deltager på 30 år afbrød sin uddannelse som socialrådgiver på grund af psykisk sygdom. Forsøgte at genoptage uddannelsen, men fandt ud af, at det ikke var den rigtige vej at gå videre ad. Daghøjskolens vejleder støttede hende i sammen med sagsbehandleren at få skabt en proces og en struktur, hun kunne finde sig til rette i.

”Min vejleder var vedholdende og holdt mig fast i at prøve socialrådgiveruddannelsen af igen og med små skridt i at prøve 14 dage eller 1 måned ad gangen. Da jeg fandt ud af, at jeg gerne ville satse på en anden uddannelse, gav min vejleder mig et sundt modspil ved at få mig til at tænke over konkurrencen på området og få mine drømme ned på et realistisk plan”.

Denne deltager betoner især værdien i, at daghøjskolens vejleder støttede hende i at få skabt en struktur, en overskuelig proces hun kunne magte og en plan med mål, delmål og forskellige trin, der skulle arbejdes med i processen fra afklaring af uddannelse til ansøgning og optagelse. Daghøjskolens vejleder gav hende sunde medspil og modspil i denne proces, sagde hun,

Lære- og inspirationspunkter til andre

- Hvilke billeder har deltagerne af uddannelse, læring og vejledning, når I møder dem i starten af et daghøjskoleforløb?
- Hvad betyder det for daghøjskolens vejledningsindsats, at deltagerne møder op med oplevelser af brudte uddannelsesforløb?
- Hvor er det, at daghøjskolernes vejledning udmærker sig i at genopbygge tillid til videre uddannelse – og arbejde med en handlingsplan, der er bæredygtig for den enkelte?

Case 4: De unge ”selvkørende” deltagere

”Hvad hvis jeg vælger en uddannelse, som ikke lever op til mine drømme, eller som jeg ikke kan leve op til?”

Især i storbyerne er der en stor gruppe unge, som har afsluttet grundskolen men af forskellige grunde ikke er gået videre i uddannelse. I København er der i aldersgruppen 18-25 år tale om 20% af alle unge (10.823), som forsørger sig selv ved ufaglært arbejde indenfor fx kontor, salg, service, omsorgsarbejde, håndværk, transport, anlægsarbejde o.a. – og 9% (=5.023), som er privat forsørgede (fx lever af opsparing, forsørgelse fra familie/ægtefælle o.a.).

På daghøjskolen Vera, hvor der er fokus på kunst og design, er der et flertal fra denne gruppe. Daghøjskolen tiltrækker her de unge, som ellers ikke ville gøre brug af vejledning, men her får muligheden for vejledning til at komme videre i deres uddannelsesafklaring og –valg. Denne gruppe af unge har en hverdag, hvor de kender til storbylivets oplevelsesøkonomi og har venner og bekendte inden for vækstlaget i denne branche. De har ambitioner i den kreative retning, rejser meget i udlandet og er i det hele taget præget af en ny og mere individuel dannelsesforestilling, siger forstander Niels Nørlem.

Samtidig er der også mange i denne gruppe, der holder sig tilbage med at træffe et uddannelsesvalg, som de oplever som et skæbnesvangert valg. *”Så udelukker jeg jo noget andet. Hvad hvis drømmen ikke holder, når jeg prøver den af? De har en vis skyhed i forhold til at træffe et valg og er bange for at blive fastlåst i et fag i resten af livet”*, siger forstanderen.

På skolen er der mulighed for at afprøve de kreative evner i et eksperimenterende og fagligt laboratiemiljø og få introduktion til uddannelser inden for feltet og på forskellige niveauer. En vigtig vejledningsopgave er her at kvalificere valget for den enkelte, at åbne for realistiske muligheder og give mod til at træffe valget.

Lære- og inspirationspunkter til andre

- Hvilke unge modtager I i dag, som har afsluttet folkeskole og gymnasium og i øvrigt har navigeret gennem ungdomsårene med jobs, projekter, rejser o.a.. Hvilke forventninger oplever I, at de har til egen fremtid? Og hvilke forventninger har de til jer som vejledere?
- Hvilke vejledningsovervejelser og –indsatser ser I som centrale over for denne gruppe unge?

5. Vejlednings- og vejlederpraksis

Case 5: Organiseret vejledning integreret i undervisningen

"Når man går på daghøjskole, er man på vej et nyt sted hen"

Vejledningskoordinator Stig Zander.

På Frederiksberg Daghøjskole, FDKC, arbejdes der bevidst og systematisk med individuelle vejledningssamtaler, gruppebaserede samtaler og holdbaseret vejledning. Nogle forløb er deciderede vejledningsforløb af forskellig varighed fra 1 uge til 7 uger. På de øvrige hold er vejledningen formaliseret og integreret i undervisningen. Vejlederteamet består af uddannede og professionelle vejledere.

På hvert hold er der indenfor kursets 1. til 3. uge indlagt en fælles introduktion til vejledning på 3 timer, aftalt og tilrettelagt i et samarbejde mellem holdlærer og vejleder. Her introduceres til skolens vejledningsordning, og deltagerne får et fælles billede af, hvad skolens vejledere kan være behjælpelige med. Desuden præsenterer hver deltager egne forestillinger og evt. planer, og der sker en drøftelse og afstemning af forventninger til vejledningen.

Herefter tilbydes deltagerne 1-4 individuelle vejledningssamtaler inden for en af skolen normeret ramme på 3 timer. I dette individuelle samtaleforløb indgår minimum 1 midtvejssamtale og 1 udslusningssamtale (3-kantssamtale i samarbejde med sagsbehandler eller jobkonsulent). Deltageren har samme vejleder under hele sit ophold på skolen, uanset hun/han skifter hold.

Gruppevejledningen indgår som integreret del af holdets undervisningsforløb og læreproces. Behov og tilrettelæggelse af det enkelte holds vejledningsordning vurderes af vejleder og holdlærer.

Den individuelle vejledning vurderes som personligt vigtig og værdifuld for deltagerne – til fastholdelse og fokusering. Især i kursets sidste 2-3 uger arbejdes der intenst med at konkretisere og tydeliggøre fremtidsplaner. Den afsluttende 3-kantssamtale med sagsbehandler/jobkonsulent opleves af deltagerne som en milepæl. *"Samtalen med sagsbehandleren eller jobkonsulenten er centralt for kurset, da det bliver betragtet som en slags deadline for den individuelle proces og succes: At lykkes med at afklare og beslutte det fremtidige mål"*, siger vejledningskoordinator Stig Zander.

Skolens vejlederteam har udarbejdet forskellige deltagerredskaber til afklaring, progression og præsentation i forbindelse med samtalerne.

Lære- og inspirationspunkter til andre

- Hvilke tanker gør du dig som vejleder om tilrettelæggelse og formalisering af vejledningstilbuddet i undervisningen?
- Hvilke tanker gør I jer om organiseringen af den individuelle vejledning?

- Hvilke tanker gør I jer om sammenhængen mellem den individuelle vejledning og vejledning af grupper?

Case 6: Det fleksible vejledningsforløb

”Ved den første samtale finder vi ud af, hvad vi skal arbejde sammen om. For nogle deltagere er tingene en stor pærevælling og det store spørgsmål er: Hvad med mit liv?. For andre handler det om, at dagpengereetten er ved at ophøre.”

Vejleder Ruth Mølgaard Morell

Århus Daghøjskole, Kompetencehuset, har gennem de sidste 4 år gennemført vejledningsforløbet, Galaksen. Konceptet i Galaksen er baseret på individuel vejledning og løbende indtag. Deltagerne får bevilget et individuelt tilbud a 3 mdr., ½ år eller måske et år. Vejledningsarbejdet forestås af i alt 5 professionelle vejledere.

Det individuelle vejledningsforløb designes og skræddersyes ud fra den enkeltes behov. Det kan rumme af en flerhed af metoder – fx:

- Individuelle vejledningssamtaler med fokus på personlig afklaring, refleksion, informationssøgning, sparring til CV og jobansøgninger, faglig rådgivning om uddannelser og økonomi i hverdagen
- Gruppevejledning
- Besøg hos vejledere på andre uddannelsesinstitutioner med efterfølgende refleksion og bearbejdning
- Daghøjskolekursus, fx PC-kørekort
- Enkeltfag på VUC, fx for tosprogede deltagere
- Praktik på en virksomhed.

Ved de indledende samtaler er det helt centralt at skabe ro, at udrede og at skabe klarhed, siger vejlederne. Her udarbejdes en ”kontrakt” på, hvad der skal være fokus på i forhold til arbejde, familie, fritid, netværk o.a.. Vejlederen laver et kort resumé, som afstemmes med deltageren. Mellem de individuelle samtaler får den vejledte hjemmeopgaver, hun skal øve sig på. Vejlederne har gode erfaringer med at bruge ressourceprofilen. Det understøtter, siger de, en anerkendende og ressourceorienteret spørgetilgang, og er et godt dialogredskab med sagsbehandleren.

Gruppevejledningen, som foregår 2 gange ugentligt, er et tilbud til nogle af deltagerne. Her drøftes personlige spørgsmål, fx dropout-oplevelser fra uddannelsesforløb, psykiske problemer o.a. Deltagerne bruger hinanden i netværket til at drøfte personlige vanskeligheder, vende tvivl, holde hinanden fast i tanker og planer, gå med hen på et uddannelsessted o.a.. Der arbejdes med forskellige temaer i gruppevejledningen, fx værdier, selvtillid, konflikthåndtering, kommunikation, afklaring i fht uddannelse og arbejde, ansøgninger/CV, jobsøgning, besøg på uddannelsesinstitutioner og praktik. Grupperne sammensættes på baggrund af den afklaring, der sker i forbindelse med visitationssamtalen.

Deltagerne på Galaksen er i dag præget af større rodløshed og flere psykiske problemer end tidligere. *”Før hjælp vi som vejledere med uddannelse og praktik og få skabt en struktur og proces for det. I dag er der flere lag, vi skal arbejde med, før deltagerne overhovedet kommer derhen. I dag rummer vejledningen også støtte til afklaring af livsvilkår – økonomi og bolig – og psykologhjælp. Vi lægger i vores arbejde vægt på succesoplevelser og de sikre små skridt”,* siger vejlederne Gro

Erbsmehl og Ruth Målgaard Morell. Afklaringen på Galaksen kan for nogle deltageres vedkommende foregå sideløbende med et behandlingsforløb.

I kursusåret 2004- 05 deltog 93 ledige, især kontanthjælpsmodtagere, i et vejledningsforløb på Galaksen. 53% blev udsluset direkte til arbejde eller uddannelse og 27% til kurser/aktivering.

Lære- og inspirationspunkter til andre

- Hvilke tanker gør du dig som vejleder, når du læser denne case?
- Hvilke overvejelser har du og dine kolleger om et vejledningskoncept baseret på individuelt optag og udslusning?
- Hvilke tanker gør I jer om sammenhængen mellem den individuelle vejledning og vejledning af grupper? Hvordan kan de to vejledningsformer komplementere hinanden?

Case 7: Det korte vejledningsforløb – ”før start”

”Frederiksberg Kommune ønskede af os, at vi udviklede et nyt vejlednings- og visitationstiltag, ”Før start” – som indgang til et videre udviklingsforløb for deltagerne”.

Vejledningskoordinator Sig Zander.

Frederiksberg Daghøjskole har udviklet forskellige vejledningsforløb. Et af de sidste skud på stammen er vejledningsforløbet ”Før start”, som er af en uges varighed, med daglig mødetid mellem 9-12 – samt personlige samtaler om eftermiddagen. De individuelle planer præsenteres af deltager og vejleder for deltagerens sagsbehandlere ved afslutning af forløbet.

”Før start” er for mange deltagere første trin i et videre vejledningsforløb. Deltagerne får informationer om vilkår, rettigheder, pligter og indhold i relevante vejlednings-, uddannelses- og aktiveringstilbud – samtidig med at der arbejdes med fremtidsønsker og personlig afklaring. ”Før start” er en indgang til et relevant og kvalificeret videre vejledningsforløb.

Konceptet er udviklet i samarbejde med Frederiksberg Kommune. Sagsbehandlerne står for tilmelding af deltagerne og medvirker i en afsluttende individuel samtale med deltageren om næste skridt i den enkeltes forløb.

Vejledningsforløbet kan tage sigte på:

- Det længerevarende vejledningsforløb på daghøjskolen, ”Ny start” på 6-12 uger
- Andre uddannelses- eller kombinerede tilbud
- Virksomhedspraktik, job eller andet.

Indholdet i det fælles vejledningsindhold i ”Før start” består af følgende elementer:

- Introduktion
- Præsentation af fremtidsønsker
- Ret og pligt
- Introduktion til daghøjskolen – metoder og indhold
- Præsentation af og arbejde med ”de 5 opmærksomhedspunkter” inspireret af Københavns Kommunes arbejde med progressionsrapporter
- Evaluering

Forsøget med ”Før start” blev iværksat i starten af 2007. Der blev gennemført 3 forløb i foråret, og kommunen har bestilt yderligere forløb til efteråret 2007.

Lære- og inspirationspunkter til andre

- Hvilke perspektiver ser I i at tilrettelægge korte introducerende vejledningsforløb?
- Hvilke didaktiske overvejelser ville I gøre jer?
- Hvilke overvejelser gør du/I jer om varighed af vejledningsforløb? Hvor- når kan et korterevarende forløb være hensigtsmæssigt for deltagerne – og hvornår er der brug for et længerevarende forløb?

Case 8: Vejledning med fokus på sundhed og livsstil

”Vi får over kondicyklen eller i andre situationer deres livshistorier og møder en kompleksitet, vi skal tage højde for”

Sådan siger vejleder Ole Mogensen fra Hammerum Herreds Idrætsdaghøjskole om den gode og uformelle vejledningssamtale, som finder sted i forbindelse med en aktivitet. ”Det fælles tredje”, hvor en given aktivitet er omdrejningspunktet for den uformelle vejledningssamtale. Daghøjskolen har gennem flere år praktiseret vejledning med kroppen og idrætten som omdrejningspunkt.

Et af forløbene på daghøjskolen er ”M/K Xtra - et forløb med fokus på handling og vægttab gennem motivation, ernæring og motion”. Som for de øvrige daghøjskoleforløb er der veldefinerede kompetencemål med hensyn til sociale kompetencer, handlekompetencer, kropslige kompetencer og livsstilkompetencer.

Forløbet er typisk for sygedagpengemodtagere, som henvises fra læger, AF og kommuner. *”Deltagerne har ”ondt i livet”, har ikke haft arbejde på grund af overvægt, har isoleret sig derhjemme, har ikke dyrket motion og har generelt lavt selvværd. Nogle spiser kun en gang om dagen og har vendt op på nat og dag”*, fortæller Elsebeth Nygaard Pedersen om de deltagere, hun vejleder og underviser. Motion og livsførelse er i centrum for vejledningsarbejdet.

I forløbet arbejdes bl.a. med motion, idræt, udeaktiviteter, ernæring, livsstil, kommunikation og samarbejde, uddannelses- og erhvervsorientering, jobsøgning, praktik og vejledning. Deltagerne får vejledning og praksisnære redskaber, træning og øvelser, de kan bruge i hverdagen. I faget ernæring laver de mad 1 gang ugentlig, lærer om den gode madpakke, hygiejne, indkøb, varedeklARATIONER og hverdagsøkonomi i forbindelse med fornuftige indkøb i et lille husholdningsbudget. Vejledningen, som foregår både holdvis og individuelt, sigter på at støtte deltagerne i at få en positiv oplevelse af forandringer i hverdagen, at knytte sociale relationer og generelt få et øget selvværd. Der arbejdes med personlige mål og individuelle trænings- og udviklingsprogrammer.

Kombinationen af de uformelle vejledningssamtaler i forbindelse med fysisk aktivitet og praktiske gøremål – og de formaliserede individuelle vejledningssamtaler er afgørende især for denne målgruppe.

Lære- og inspirationspunkter til andre

- Hvad tænker du som vejleder om vejledningsprocesser og læringsstil for denne deltagergruppe? Hvilke didaktiske og vejledningsfaglige overvejelser gør du og dine kolleger jer om balancen mellem at udfordre hoved, hænder og krop?
- Hvilke oplevelser og erfaringer har I med at praktisere uformel vejledning som det ”fælles tredje” – vejledning i forbindelse med en aktivitet, hvor underviser/vejleder og den vejledte gør noget sammen?
- Hvilke tanker gør I jer om vejledningsfaglighed og vejledningsmetoder overfor gruppen af sygedagpengemodtagere?

Case 9: Målrettet faglig vejledning, sparring og coaching

”Deltagerne på vores virksomhedsforløb er typisk meget målrettede og præcise i deres ønsker, når de kommer. De har et ønske om et konkret job og ønsker opkvalificering på fagspecifikke områder”

Sådan fortæller Pia Sofie Hansen på Aarhus Daghøjskole - Kompetencehuset om den faglige vejlederrolle, hun har på et af daghøjskolens virksomhedsrettede forløb, Mediespinder Trainee.

Mediespinder Trainee er et 6-ugers forløb, hvor deltagere uddannet inden for den grafiske branche tilbydes faglig træning og sparring på daghøjskolens reklamebureau og coaching på egen jobsøgningsprofil. Konceptet er baseret på løbende optag og individuelt tilrettelagte træningsforløb, som programsættes i samarbejde med den uddannelsesansvarlige underviser ved deltagerens start. Konceptet har en tydelig profil som et afprøvnings- og udviklingseksperimentarium. Det fungerer som ”en virksomhed”, hvor deltagerne afprøver sig selv på kunderelaterede opgaver og i det interne samarbejde med teams, nye kolleger, der kommer til, og kolleger, der forlader ”virksomheden” for et nyt job. Mediespinder har tilknyttet en række non-profit organisationer og virksomheder, som deltagerne kan afprøve kundeopgaver for.

Deltagerprofilerne er i et vejledningsperspektiv kendetegnet ved at være målrettede og afklarede deltagere med brug for faglig sparring og coaching. En deltager fortæller om sin tilgang og sine oplevelser fra Mediespinder:

”Jeg havde fra dag 1 et præcist ønske om at arbejde med kundeopgaver, netværk og portefølje på Mediespinder. Det ønske har jeg fået indfriet...Mediespinder er et non-kommercielt bureau. Det er learning by doing og det at gøre sine erfaringer. Jeg har fået meget til min mappe”.

Læringsmiljøet og deltagerprofilerne sætter en særlig ramme for vejledningsarbejdet. På mediespinder arbejdes der med vejledning på 3 niveauer:

- Faglig sparring fra den uddannelsesansvarlige underviser, der hjælper deltageren med forløbet fra idé til produkt, med kundekontakter, kontrakter og porteføljer
- Mentorordning, hvor en mentor (erfaren deltager) og den uddannelsesansvarlige sørger for at hjælpe den enkelte i gang og til rette i forløbet
- Formaliseret personlig vejledning, hvor den enkelte gennem forløbet får 3 samtaler – ved start, midtvejs og ved afslutningen af forløbet. Den personlige vejledning forestås af en tilknyttet vejleder, som i dette forløb har rollen som proceskonsulent og karriererådgiver.

Lære- og inspirationspunkter til andre

- Vi har her at gøre med en gruppe af målrettede deltagere. Hvad tænker du som vejleder om vejledningstilgang og –metoder overfor denne gruppe af deltagere?
- Hvilke styrker ser du i, at daghøjskolemiljøet fungerer som læringsramme for denne vejledningsaktivitet – og hvilke udfordringer ser du?

- Hvad betyder det for vejlederrollen, at læringsaktiviteten har et veldefineret fagligt fokus?

Case 10: Åben studievejledning

”Mange har antagelser om studier og uddannelser. Her bliver de mere præcise og afklarede”

Sådan siger en vejleder fra Aarhus Daghøjskole om deres praksis med at drive ”Studieværkstedet” – et åbent tilbud til daghøjskolens deltagere. Her kan deltagerne hente støtte og vejledning til afklaring i forhold til job og uddannelse, konkret rådgivning i forbindelse med optagelse på uddannelser og den koordinerede tilmelding til mellemlange og videregående uddannelser (KOT) samt sparring i forbindelse med optagelsesprøver til uddannelserne. På Aarhus Daghøjskole bliver alle deltagere ved studiestart informeret om vejledningsmulighederne på ”Studieværkstedet”. På de forskellige daghøjskolehold aftales, hvornår der er brug for særlig vejledning i forbindelse med KOT. ”Studieværkstedet” er et tilbud og en ydelse, daghøjskolen leverer til alle kursister.

”Hos os er skolesekretæren og vejlederen én og samme person. Deltagere, der føler behov for det, kan umiddelbart få rådgivning og sparring om uddannelser, optagelseskrav og SU – og personlig vejledning”.

På daghøjskolen Vera har skolesekretæren en vejlederuddannelse og er yderligere i gang med diplomuddannelse, så hun kan varetage den åbne studievejledning. Hun er en nøgleperson, der forestår visitationssamtaler til daghøjskolens tilbud, vejledning i forbindelse med gennemførelse af daghøjskoleforløbet samt vejledning til videre uddannelse. Hun er centralt placeret i daghøjskolens fysiske miljø og en person, alle deltagere kommer i kontakt med og forbi i deres daglige virke på daghøjskolen.

En central erfaring på Vera er, at vejledningsmuligheden er synlig og tilgængelig for deltagerne i hverdagen. En person, som deltageren oplever er lydhør og lyttende, giver den rette udfordring, giver plads til tænkepauser og snak med eget bagland og ikke mindst plads til at vende tilbage til med nye spørgsmål og overvejelser, inden den personlige beslutning træffes.

Lære- og inspirationspunkter til andre

- Hvilke erfaringer har du og I gjort jer med hensyn til at etablere en åben studievejledning for deltagerne?
- Hvordan synliggør I denne mulighed overfor deltagerne?
- Hvem varetager rollen som vejleder i den åbne studievejledning? Hvilke opgaver og kompetencer ser I for vejlederen i den åbne studievejledning?
- Hvilke roller og opgaver har administrator/kursussekretær i forbindelse med vejledning?

Case 11: Ung-til-ung vejledning – når deltagerne bruger hinanden som rollemodeller

”Vi er på BEC Design flere, der kommer fra daghøjskolen Vera. Vi kalder uddannelsen på BEC for ”det store Vera”.

Sådan fortæller Elisabeth, tidligere daghøjskoledeltager, om sit nuværende studieliv på uddannelsen til designteknolog på en uddannelsesdag på daghøjskolen Vera. Der er på uddannelsesdagen også deltagerfortællinger fra Suada, der nu studerer på 3. år på Det Kongelige Danske Kunstakademi, og fra Lone, der er i gang på 2. år med professionsbacheloruddannelse i tekstile fag og formidling på Håndarbejdets Fremme Seminarium.

BEC Design er en del af Business Education College (BEC). Uddannelsen til designteknolog er en 2-årig uddannelse. Elisabeths fortælling til de nuværende daghøjskoledeltagere handler om informationer og egne oplevelser af studiepraksis, optagelseskrav, uddannelsens profil og fag indenfor design, produktion og handel, arbejdet på de forskellige semestre og lærerne. Hun lægger stor vægt på den faglige vejledning og introduktion, hun og studiekammeraterne har fået på Daghøjskolen Vera. Fagligt kompetente lærere, der kunne formidle og indgyde selvtillid, og fortsat netværksgruppe med deltagere fra Vera er blandt de ting, hun fremhæver som vigtige for at kunne finde sig til rette på studiets 1. semester. *”Det fungerer godt med denne overgang”*, siger hun.

”Uddannelsesdagen” er iscenesat af daghøjskolens vejleder som en dag, hvor tidligere daghøjskoledeltagere giver personlige fortællinger om arbejdet og livet på et udvalg af de uddannelsessteder, daghøjskolen orienterer deres læring og vejledning imod.

”Uddannelsesdagen” startede for 5 år siden og er nu en tradition på Daghøjskolen Vera. Baggrunden var en erkendelse hos skolens ledelse, undervisere og vejledere om, at deltagerne i deres uddannelsesorientering ofte var låste i uddannelsesforestillinger og manglede viden om alternative uddannelsesveje på forskellige niveauer.

Idéen med uddannelsesdagen er især, at det er ”ung-til-ung”-vejledning, hvor:

- Historierne fra de tidligere daghøjskoledeltagere repræsenterer mange uddannelsesniveauer, som de aktuelle deltagere kan spejle sig i – i afklaringsprocessen med at udfolde egne talenter og uddanne sig videre
- Information om uddannelsesveje bliver tilgængelig og nærværende gennem personlige fortællinger fra tidligere daghøjskoledeltagere
- Informationen formidles på et niveau, hvor daghøjskoledeltagerne føler de er med, kan leve med i overvejelser og afklaringsprocesser
- De tidligere daghøjskoledeltagere fungerer som troværdige rollemodeller for de nuværende daghøjskoledeltagere.

Resultatet er, at daghøjskoledeltagerne via fortællingen fra ligesindede oplever inspiration til afklaringsprocesser, dilemmaer og studievalg, kan genkende sig selv i disse procesovervejelser – og derfor gør sig overvejelser om, hvad de kan

magte eller ikke-magte i forhold til en given uddannelse. Skolen har erfaret, at der på baggrund af uddannelsesdagen er deltagere, der rykker sig og skifter valg på baggrund af de personlige uddannelsesfortællinger.

Lære- og inspirationspunkter til andre

- Kan denne model også bruges af andre end unge? Hvordan ser I modellens potentialer i forhold til jobrettet vejledning?
- Hvilke overvejelser gør I jer på jeres daghøjskole om brug af rollemodeller og personlige fortællinger blandt nuværende og tidligere daghøjskoledeltagere?
- Hvordan bruger I jeres netværk til tidligere daghøjskoledeltagere?
- Hvilke muligheder ser I for at sætte scenen for en ”ung-til-ung” vejledning?

Case 12: Vejlederroller

”Vi bruger mange roller i vejledningsprocessen. I starten indtager vi den styrende rolle som vejleder, rådgiver og rammesætter. I slutningen er vi typisk mere coach. Her skubber vi deltagerne ud i nye prøvelser og vejleder mere målrettet”.

Gro Erbsmehl, Århus Daghøjskole, Kompetencecehuset

Hvornår agerer vejlederen som rådgiver, procesvejleder, coach og sjælesørger?
Hvor går grænserne for daghøjskolevejlederens opgaver og roller?

Daghøjskolernes vejledere har ikke den direkte myndighedsrolle, som kommunens og AF's sagsbehandlere har. Det betyder, siger nogle vejledere, at vi kan skabe muligheder for et magtfrit rum med individuelle hensyn og åben dialog i den proces og den tid, vi har deltageren. Perspektivet er, at deltageren får arbejdet mere grundlæggende med sin plan, og at de kommunale sagsbehandlere får mere kvalificerede deltagerplaner at følge op på.

I vejledningsprocessen over for deltageren kan vejlederen indtage forskellige roller. Nogle af de roller, der nævnes er roller som rådgiver, proceshjelper, coach, faglig mentor og sjælesørger. Det afhænger for det første af deltagerens behov og perspektiv for vejledningen. For det andet hænger valg af rolle sammen med vejlederens vejledningsfaglige overvejelser om progression i vejledning, hvornår man fx indtager en mere styrende rolle som rådgiver, og hvornår i processen det er muligt at indtage rollen som coach, der udfordrer deltageren på processen i at nå de satte mål.

For nogle af de svagere deltagere kan der være tale om at støtte og udfordre på de sociale kompetencer. Det kan handle om brandslukning og akut vejledning, når deltageren møder op og fortæller om skænderier, vold, tyveri eller andet i weekenden. Og det kan handle om, at deltagerne oplever debat og meningsudveksling som skænderier. *”Vi træner også at tale ordentligt sammen. De ved ikke hvad en debat er. De forstår det som et skænderi”*, siger en vejleder. For andre deltagere, der er velfungerende, kan der være behov for en mere sparringsorienteret vejledning, hvor der er fokus på at reflektere over, hvordan man kan bringe sin faglighed i spil socialt og gennem netværk.

Vejledning er en integreret del af hverdagen. Vejlederne fungerer i hverdagen som rollemodeller for deltagerne. Det betyder, at man som vejleder bringer egen person og adfærd i spil.

Lære- og inspirationspunkter

- ↪ Hvilke refleksioner har I om de vejlederroller, I tager på jer?
- ↪ Tænk over de deltagerprofiler, I arbejder med i vejledningen. Hvilke vejlederroller bringer I i spil overfor forskellige deltagerprofiler?
- ↪ Tænk over progressionen i et givent vejledningsforløb. Hvordan skal vejlederens forskellige roller fylde i de forskellige faser af et vejledningsforløb?
- ↪ Hvilke etiske dilemmaer ser I i håndteringen af og skift mellem de forskellige roller?

6. Vejledningsstrategiske overvejelser

Case 13: Målgrupper og vejledningsstrategier

”Vi lægger vægt på at være en bred daghøjskole, der kan rumme forskellige målgrupper. Det er vigtigt, at deltagerne oplever bredden i skolemiljøet, når de går her”.

Sådan siger forstander Steen Devantier fra Aarhus Daghøjskole, Kompetencehuset, om værdien i at arbejde med vejledning og læring for forskellige målgrupper og på tværs af målgrupper. Skolen henvender sig især til:

- Deltagere, som har mellemlange og lange videregående uddannelser, og især har brug for coaching og træning
- Deltagere, som ønsker at komme ind på typisk mellemlange videregående uddannelser
- Unge deltagere, som er uafklarede, har droppet ud af uddannelser og er langt væk fra arbejdsmarkedet

”Vi har fokus på at bringe unge videre i uddannelse. Vi kan i kraft af denne profil tiltrække de unge, som ellers ikke ville gøre brug af vejledning”, siger forstander Niels Nørlem, Daghøjskolen Vera.

Daghøjskolen Vera har valgt strategisk at sætte fokus på kunst og design og tiltrækker herigennem en stor gruppe af københavnske unge. I Københavns Kommune har 29% af de unge 18-25årige ingen erhvervsuddannelse. De har folkeskole/gymnasium som baggrund og forsørger sig selv gennem arbejde eller forsørges af andre. Med den politiske målsætning om at få 95% af en ungdomsårgang i kompetencegivende uddannelse, er der en stor udfordring for daghøjskolerne og uddannelsessystemet i at imødekomme de unge, der umiddelbart har valgt andre veje end uddannelsesvejen. På daghøjskolen Vera er ca. 75% selvforsørgende og derfor ikke i aktivering under forløbet. Vejledningen her handler bl.a. om at arbejde med valgkompetence, at kvalificere den unges valg af uddannelse og at åbne blikket for de forskellige uddannelsesmuligheder og niveauer indenfor kunst og design, der kan matche deltagerens evner og interesser.

Lære- og inspirationspunkter til andre

- Hvilke vejledningsstrategiske overvejelser gør I jer i forhold til en bred eller fokuseret målgruppeprofil?
- For hvem vil I iscenesætte og facilitere det fælles møde på tværs af mennesker?
- For hvilke målgrupper kan I gøre en forskel – med de vejlederkompetencer, I har og vil have på daghøjskolen?
- Hvad skal jeres deltagere kunne sige om deres personlige udbytte efter et afsluttet vejledningsforløb på daghøjskolen?

Case 14: Vejledersamarbejde og –ressourcer

”I det sidste årti har vi arbejdet meget med at professionalisere og synliggøre vejledningen – at informere, at arbejde elektronisk, at udvikle samtalepraksis og at udvikle vores interne vejledersamarbejde”

Forstander Hanne Feddersen, Frederiksberg Daghøjskole.

På Frederiksberg Daghøjskole, FDKC, indgår de 5-6 uddannede og erfarne vejledere i et tæt og professionelt teamsamarbejde. Vejlederne forestår egentlige vejledningsforløb – og bidrager med vejledning på alle skolens hold ud fra en klar defineret ramme. Til hver vejleder er fast en timepulje halvårligt til holdbaseret og individuel vejledning. Konceptet er baseret på en kombination af en fælles og introducerende vejledning på holdet og efterfølgende individuelle samtaler.

Vejlederen har et tæt samarbejde med underviseren på det enkelte hold. Her drøftes deltagerens individuelle vejledningsbehov og progression, ressourceprofiler o.a.. Hovedunderviseren på det enkelte hold visiterer til forløbet.

Blandt vejlederne er udpeget en koordinator, der har det overordnede ansvar, laver halvårslige evalueringer, afholder ca. 4 årlige møder for vejledergruppen og står for formidling af information om vejledning overfor kolleger og deltagere. 1/3 af koordinatorens arbejde er afsat til vejledning. Der er udarbejdet forskellige redskaber til synliggørelse af opgaver og roller, fx:

- Rammesætning af vejledningsopgaverne
- Job- og opgaveprofil for vejlederen
- Beskrivelse af hhv. tovholder/holdlærerfunktionen og vejlederfunktionen – før kursusstart, før kursusstart, under kurset, før afslutning og efter afslutning
- Huskeliste til vejlederne
- Understøttende materialer til samtaler med deltagerne
- Eksplicitering af konkrete forventninger og praksis omkring tilbagemeldinger hos de visiterende kommuner

I vejlederteam'et foregår en kollegial sparring. Vejlederne udveksler erfaringer, drøfter struktur, procedurer og aftaler for samtalerne, arbejder med evaluering, progression og kvalitetsudvikling og inspirerer hinanden med ny viden fra konferencer, uddannelse og kurser. Denne struktur på vejledersamarbejdet og systematik i vidensudvikling og udmeldinger har virket godt indadtil og desuden fået gode tilbagemeldinger fra sagsbehandlere og samarbejdspartnere.

Lære- og inspirationspunkter til andre

- Hvordan arbejder I på jeres skole med visioner, mål og struktur for vejledningsarbejdet?
- Hvordan sikrer I, at viden om vejledning kontinuerligt samles op, deles og udvikles internt på skolen?
- Hvilke overvejelser gør I jer om rammer, ressourcer og arbejdstilrettelæggelse for den enkelte vejleder og vejledergruppen?

Case 15: Kompetenceudvikling af vejledere

"Det er afgørende at investere i vidensudvikling og efteruddannelse hos vores vejledere"

Sådan udtrykker forstander Heine Bøgild, Hammerum Herreds Idrætsdaghøjskole, sin strategiske satsning på en organiseret og kontinuerlig vidensudvikling hos vejlederne.

"Vi kan ikke tale om at beskrive og udvikle en særlig daghøjskolepædagogik, uden at fortælle hvad den består af", siger han. At udvikle daghøjskolens vejledningspraksis forudsætter viden, metoder og redskaber, som kan erhverves via efter- og videreuddannelse. Det er for ham et hovedperspektiv i forhold til at investere i kompetenceudvikling af vejlederne. Et andet hovedperspektiv er, at vejledere og undervisere skal kunne bevæge sig på arbejdsmarkedet, og dette kan blandt andet sikres gennem løbende opkvalificering.

Skolen har ud fra disse perspektiver synliggjort organiseringen af kompetenceindsatsen ved at skelne mellem efteruddannelse og videreuddannelse.

Efteruddannelse er fx temadage, kurser og andet i regi af vejledningsfaglige udvalg, Foreningen af Daghøjskoler, Nova Media og obligatoriske efteruddannelseskurser (fx sikkerhedskurser). Efteruddannelseskurserne har aktuelt fokus på vejledning, teori og uddannelse – og i mindre grad idrætsfaglig efteruddannelse. Her får vejleder/underviser dækket udgiften 100%.

Videreuddannelse kan være offentlige godkendte kompetencegivende uddannelser, hvor både ledelse og ansatte kan have fælles interesser i kompetenceudvikling. Her drøfter og afklarer ledelse og den ansatte rammer i form af tid og økonomiske ressourcer. Fra skolens side kan bidraget være aftalt timeforbrug på uddannelse, brug af orlovsordning, tilskud til litteratur og fri kopiering.

Lære- og inspirationspunkter til andre

- Hvordan arbejder I på jeres skole med vidensudvikling, læring og efteruddannelse af vejledere og undervisere?
- Hvornår er det hensigtsmæssigt at udvikle viden gennem interne lærings- og udviklingsaktiviteter – og hvornår gennem ekstern videre- og efteruddannelse?
- Hvordan arbejder I med synliggørelse af hhv. skolens strategiske overvejelser om udvikling af vejledningsområdet og de ansattes ønsker til udvikling og efteruddannelse?
- Der er i stigende grad krav om formelt uddannede vejledere. Hvilke overvejelser gør I jer om formelle vejlederkompetencer på skolen?
- Vurderer I, at jeres ikke uddannede vejledere vil eller bør kunne realkompetencevurderes på baggrund af erfaringer og kurser til diplomvejlederuddannelsen?

Case 16: Eksternt samarbejde om vejledning

”Langtidsholdbar progression er vigtigere end progressionens hastighed”

Forstander Steen Devantier, Århus Daghøjskole, Kompetencehuset

Daghøjskolerne arbejder sammen med sagsbehandlere i jobcentre – og med en lang række andre aktører i den enkeltes udviklingsforløb.

Skoleledere og vejledere betoner betydning af relationer, netværk og samarbejde omkring daghøjskoledeltagerne.

Som følge af kommunalreformen og etablering af nye jobcentre oplever de interviewede daghøjskoler udfordringer i at få skabt en ny samarbejdspraksis med nye beslutningstagere på det strategiske plan og relationer til sagsbehandler i hverdagen. På det strategiske niveau efterlyser nogle af de interviewede daghøjskoler, at kommunerne definerer og udmelder indsatsområder, som daghøjskolerne kan give deres bud på.

Skoleledere og vejledere beretter om gode eksempler fra samarbejdet med sagsbehandlere i hverdagen. Der er god praksis med at deltage som bisidder ved 3-kantssamtaler og fælles møder med sagsbehandlere med information og dialog. Det er vigtigt at pleje og udvikle relationer, netværk og samarbejde med sagsbehandlere, siger vejlederne. Kommunalreformen har betydet, at der nu mange steder er opbrud i disse samarbejdsrelationer, og det tager tid at opbygge disse relationer.

Erfaringer med god samarbejdspraksis omkring vejledning er:

- At der er god og løbende dialog og samarbejde med sagsbehandlerne i forbindelse med indrapportering af fremmøde- og fraværsoplysninger
- At daghøjskolen kan dokumentere resultater i progressionen for den enkelte deltager
- At forventningerne er afstemt med deltager og samarbejdspartner(-e)
- At sagsbehandlerne har viden om tilgange, metoder og praksis i daghøjskolevejledningen
- At der er en superbruger fra myndighederne, der har indsigt i daghøjskoleområdet, og som informerer om daghøjskoler til kolleger i eget netværk
- At daghøjskolen tager initiativ til at invitere samarbejdspartnere i hverdagen til møder om vejledningspraksis og –samarbejde
- At deltagerne får en åben information omkring skolens forpligtelser overfor myndigheder og sagsbehandlere
- At daghøjskolens vejledere har fokus på opfølgning og på den sammenhæng, der skal vejledes ind i og vejledes videre til.

En ny kreds af samarbejdspartnere og interessenter i daghøjskolevejledningen

Daghøjskolerne arbejder også i dag sammen med en lang række andre samarbejdspartnere omkring især de svagere deltagers udviklingsforløb. Det kan fx

være læger, psykologer, kriminalforsorg, misbrugsbehandlere, hospitaler, distrikpsykiatrien og centre for angst, personlighedsforstyrrelser, selvmordsforebyggelse og spiseforstyrrelser. Nogle af deltagerne er allerede inde i et behandlingsforløb, når de starter på daghøjskolen. Andre kommer i behandling undervejs i undervisnings- og vejledningsforløbet på skolen. Udfordringen for skolernes vejledere er at kunne kombinere daghøjskolevejledningen med relevante typer af behandlingsforløb. Flere efterlyser et behov for at samle erfaringer med, hvordan man arbejder med vejledning kombineret med eksterne behandlingsforløb.

Lære- og inspirationspunkter til andre

- Hvordan arbejder I med mål og konditioner for vejledningsindsatsen i samarbejde med jobcentrene?
- Hvordan plejer og udvikler I samarbejdsrelationer omkring vejledning til sagsbehandlere og andre samarbejdspartnere omkring daghøjskoledeltagerne?
- Hvilke overvejelser gør I jer med hensyn til hvilke deltagere, skolen skal sige ja til – og hvilke deltagere, der kan have fordele af at blive visiteret til andre tilbud?
- Hvilke overvejelser er i spil, når I undervejs i en vejledningsproces oplever et behov for at sige fra overfor en deltager, der er pas- eller modspiller i vejledningsforløbet?